

JAARVERSLAG HANDHAVINGSCEL

2024

1.	INLEIDING.....	3
2.	WERKING.....	4
2.1	Doel.....	4
2.2	Wetgeving.....	5
2.3	Werking.....	7
2.4	Vlaams Handhavingsplatform (VHP).....	13
2.5	Pilootproject.....	13
3.	DOSSIERS.....	16
3.1	Statistieken.....	16
3.2	Voorbeelden.....	23
4.	AANBEVELINGEN.....	27
5.	BLIK OP DE TOEKOMST.....	29

1. INLEIDING

Veneco heeft sinds 2018 een intergemeentelijke handhavingscel die omgevingsmisdrijven aanpakt. Omgevingsmisdrijven omvatten zowel milieumisdrijven als misdrijven met betrekking tot ruimtelijke ordening. Alle aangesloten gemeentebesturen kiezen zelf voor welke dossiers zij een beroep doen op de handhavingscel.

De handhavingscel beschikt over de nodige erkenningen om bijvoorbeeld terreinen te betreden, herstel te vorderen of bestuurlijke maatregelen te nemen.

De intergemeentelijke handhavingscel werkt nauw samen met de gemeentebesturen en -administraties. De klemtoon ligt op het wegnemen van de gevolgen van de misdrijven. Er is ondertussen een sterk netwerk opgebouwd met andere handhavers: de Vlaamse overheid, lokale toezichthouders, politie en het Openbaar Ministerie.

In 2024 mocht de handhavingscel 240 nieuwe dossiers opstarten, waarvan 189 in verband met ruimtelijke ordening en 51 met betrekking tot milieumisdrijven. Voor het behandelen van deze dossiers bestaat de handhavingscel uit drie stafmedewerkers handhaving.

Gemeenten worden voornamelijk aangezet tot handhaven via klachten van burgers. In de loop van 2023 en 2024 hebben we onderzocht hoeveel extra middelen het kost om proactief schendingen te voorkomen, via een pilootproject met Vlaamse subsidies. Uit de definitieve resultaten blijkt dat dit geen extra handhavingsbudget vergt. Dit komt omdat vroege controles ervoor zorgen dat mensen de regels beter volgen, wat uiteindelijk leidt tot minder schendingen.

2. WERKING VAN DE INTERGEMEENTELIJKE HANDHAVINGSCSEL

2.1. DOEL

Het doel van de intergemeentelijke handhavingscel is gemeenten te ondersteunen bij het handhaven van hun omgeving. Dat gebeurt in vertrouwen, in samenwerking en met zichtbaar resultaat op het terrein. Met omgeving bedoelen we de ruimtelijke ordening en het leefmilieu.

In vertrouwen:

De handhavingscel werkt in een directe relatie met en als verlengstuk van de gemeenten. Het gemeentebestuur behoudt het beleid. Het bestuur beslist hoeveel en wat er wordt gehandhaafd. De handhavingscel werkt adviserend en uitvoerend (zie paragraaf 2.3).

In samenwerking:

De handhavingscel werkt samen met en complementair aan de bestaande handhavingsactoren, zoals:

- omgevingsambtenaren van de gemeente;
- het Vlaamse niveau (departement Omgeving, OVAM, ANB, enz.);
- politie;
- het Openbaar Ministerie.

Met zichtbaar resultaat op het terrein:

De handhavingscel zoekt steeds naar een oplossing die een meerwaarde betekent voor de gemeenten: handhaven met een doel, niet als doel op zich. Door handhavend op te treden versterkt een gemeente het vertrouwen van haar inwoners in het gemeentebestuur.

2.2. WETGEVING

Het handhaven van de *ruimtelijke ordening* vinden we terug in titel VI van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO) en in het handhavingsbesluit ruimtelijke ordening. Van oudsher is er de herstellvordering, waarin het herstel via de rechter afgedwongen wordt. Nu zijn er heel wat alternatieven: raad geven, aanmanen, staking bevelen, proces-verbaal opstellen, dwangsom opleggen, zelf herstellen op kosten van de schender en last-but-not-least minnelijk schikken.

Daartoe stelt het schepencollege twee nieuwe functies aan binnen haar eigen personeel of uit de intergemeentelijke handhavingscel:

- verbalisant ruimtelijke ordening;
- gemeentelijke, stedenbouwkundige inspecteur.

Het *leefmilieu* handhaven regelen titel XVI van het Decreet algemene bepalingen milieubeleid (DABM) en het milieuhandhavingsbesluit. Toezichthouders milieuhandhaving kunnen raad geven, aanmanen, bevelen, proces-verbaal opstellen, een dwangsom opleggen of zelf herstellen op kosten van de schender. Lokale toezichthouders milieuhandhaving zijn niet bevoegd voor de grootste bedrijven (art. 21-34 milieuhandhavingsbesluit).

Aanverwante regelgeving helpt het handhavingsdoel:

1. Regulariseren via een nieuwe aanvraag omgevingsvergunning (Omgevingsvergunningsdecreet);
2. Opleggen van een bijzondere voorwaarde in een bestaande milieu- of omgevingsvergunning (hoofdstuk 6 Omgevingsvergunningsdecreet);
3. Schorsen of opheffen bestaande milieu- of omgevingsvergunning (hoofdstuk 7 Omgevingsvergunningsdecreet);
4. Aangeven bij de Vlaamse Milieumaatschappij voor schorsingsprocedure erkenning boorfirma;
5. Aangeven bij OVAM voor heffing;
6. Aangeven bij OVAM voor schorsingsprocedure registratie afvalstoffeninzamelaar, -handelaar of -makelaar;
7. Opnemen van een perceel in de inventaris voor risicogronden;
8. Opnemen van een perceel als bouw misdrijf in het gemeentelijk vergunningenregister (art. 5.1.2 §1 9°-10° VCRO);
9. Sluiten van gebouwen (art. 134 ter-quinquies Nieuwe Gemeentewet);
10. Melden van onveilige gevolgen voor het openbaar domein bij lokale politie en/of burgemeester (art. 135 § 2 Nieuwe Gemeentewet);

11. Melden van een plaag van ongedierte bij de gemeente (art. 135 § 2 Nieuwe Gemeentewet);
12. Onteigenen (Vlaamse Onteigeningsdecreet);
13. Inschakelen onafhankelijke, erkende bemiddelaar (deel VII Ger.W.);
14. Inschakelen brandweer of civiele bescherming;
15. Doorverwijzen naar een plaatsbezoek met een vrederechter (Ger.W.);
16. Doorverwijzen naar de verzoeningsprocedure op de rechtbank (art. 731-733 Ger.W.);
17. Benadeelde burgerlijke partij stellen bij de strafrechter (art. 1382 e.v. B.W.);
18. Dagvaarden voor de burgerlijke rechter (Ger.W.);
19. Aangeven bij Arbeidsinspectie (FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg);
20. Verzoek tot schrappen huisnummer bij de gemeente;
21. Aangeven bij Toerisme Vlaanderen (logiesdecreet);
22. Aangeven bij de Vlaamse Wooninspectie (Vlaamse Codex Wonen);
23. Aangeven domiciliefraude bij de lokale politie;
24. Aangeven bij de Vlaamse dienst Dierenwelzijn (Wet 14 augustus 1986 over de bescherming en het welzijn van dieren);
25. Inlichten Departement Landbouw en Visserij (diverse Europese subsidieregels);
26. Aangeven schendingen tegen de Wet 31 mei 2017 betreffende de verplichte verzekering van de tienjarige burgerlijke aansprakelijkheid van aannemers, architecten en andere dienstverleners in de bouwsector van werken in onroerende staat en tot wijziging van de wet van 20 februari 1939 op de bescherming van de titel en van het beroep van architect, B.S. 9 juni 2017, 63.004.

2.3. WERKING

Elke gemeente kiest zelf

De intergemeentelijke handhavingscel maakt deel uit van Veneco, kostendelende vereniging van 19 steden en gemeenten rond Gent. Veneco factureert haar prestaties aan de opdrachtgevende gemeente, aan een kostendelend uurtarief.

Elke gemeente beslist zelf of zij de handhavingscel inschakelt, en in welke mate.

Prioriteiten

De regionale handhavingscel van Veneco werkt volgens een regionaal handhavingskader.¹ Doel is enerzijds om een duidelijk transparant handhavingskader te scheppen en anderzijds een werkinstrument aan te reiken aan alle betrokken handhavingspartners.

Uitgangspunt voor de vastgestelde regionale prioriteiten zijn overeenkomsten in het omgevingsbeleid van de gemeenten. Die overeenkomsten vinden we vooral in lange-termijndoelen. We bundelen die in thema's:

- Kernversterking: leegstand, stallen van materialen en voertuigen, kwalitatief straatbeeld,...;
- Kwalitatieve verdichting: woonkwaliteit, niet naleving vergunningsvoorwaarden bij wooneenheden, wijziging aantal woonentiteiten,...;
- Behoud open ruimte: vertuining, zonevreemde constructies, ongewenste activiteiten in het openruimtegebied;
- Wonen en renoveren: werken zonder vergunning;
- Slim locatiebeleid: juiste vergunning voor de juiste activiteit;
- Groene en veerkrachtige ruimte: impactvolle verontreiniging, grondwater oppompen, verhardten terreinen, rooien van bomen,...

¹ www.veneco.be/downloads

Naast het thema waartoe een misdrijf behoort, kan het extra prioriteit krijgen door de omstandigheden rond het misdrijf:

- De ernst van het omgevingsmisdrijf
- Het tegenwerken van de handhaving
- Het bijna verjaren van het misdrijf

Het handhaven met prioriteiten door de handhavingscel heeft enkel tot gevolg dat sommige dossiers een snellere doorlooptijd kennen dan niet-prioritaire dossiers. Ook in niet-prioritaire dossiers zetten we immers aan tot herstel eenmaal de gemeente deze dossiers heeft overgemaakt aan de handhavingscel.

Een blijvend aandachtspunt is het gelijk behandelen van gelijkaardige situaties. Er is een spanningsveld tussen:

- de gevoeligheid van inwoners voor dat gelijkheidsbeginsel: "Waarom ik, en mijn buur niet?!"
- de wens van gemeentebesturen om hun handhavingsmiddelen gericht in te zetten, en daarbij een onderscheid te maken naargelang er klachten zijn over misdrijven of niet.

De rechtspraak laat zo'n onderscheid echter niet toe. De Hoge Raad voor de Handhavingsuitvoering trekt hiervoor terecht aan de alarmbel.² Zij doet dit constructief en beschrijft in haar verslagboeken hoe gemeenten hiermee dienen om te gaan.³ Als oplossing kan een gemeente aan Veneco de opdracht geven om een bepaalde 'ruimtelijke cluster' te handhaven, waarbij we enkel recente schendingen aanpakken binnen die cluster.⁴ Dat zijn criteria die de gelijkheidstoets doorstaan.

Het regionale handhavingskader verwijst in dat opzicht dan ook terecht naar de algemene rechtsbeginselen die we moeten volgen, waaronder dit gelijkheidsbeginsel.

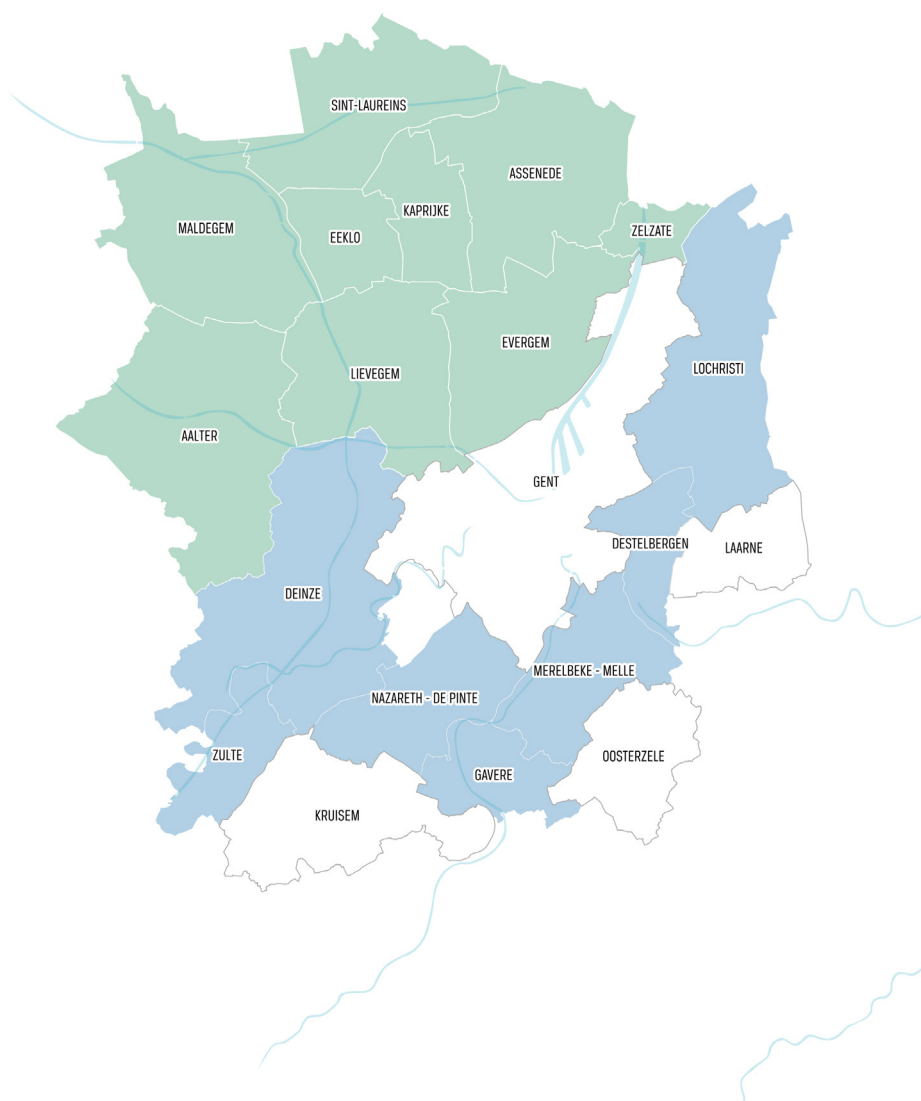
² De Hoge Raad voor de Handhavingsuitvoering is een orgaan dat een herstellvordering bij een bouw­misdrijf positief moet adviseren vooraleer er gedagvaard kan worden.

³ www.hogeraadvoordehandhavingsuitvoering.be/verslagboeken

⁴ Een ruimtelijke cluster is een gekend begrip uit de ruimtelijke ordening dat al langer vorm kreeg bij planningsinitiatieven en bij het beoordelen van omgevingsvergunningen, en waarover ondertussen voldoende duidelijkheid bestaat over wat ermee bedoeld wordt om praktisch hanteerbaar te zijn bij het handhaven.

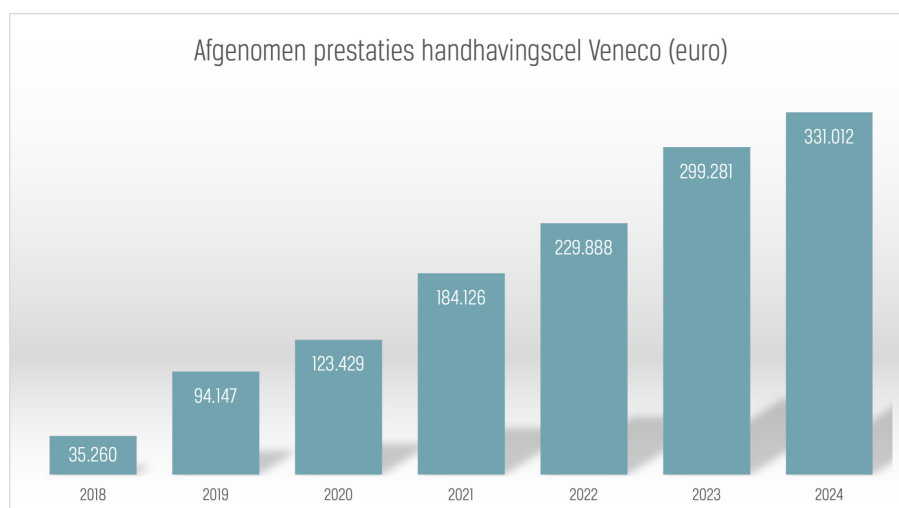
Werkingsgebied en capaciteit

Inmiddels doen zestien gemeenten een beroep op de intergemeentelijke handhavingscel en hebben we onze capaciteit daaraan aangepast.

Kaart: zestien gemeenten rond Gent zijn aangesloten bij de intergemeentelijke handhavingscel van Veneco (ingekleurd).

Naarmate meer gemeenten een beroep doen op onze diensten, passen we de capaciteit van de intergemeentelijke handhavingscel daaraan aan. We hebben ondertussen drie voltijdse stafmedewerkers handhaving in dienst, die allen bevoegd zijn voor milieu én ruimtelijke ordening.

Grafiek 1: de capaciteit van de handhavingscel groeit samen met de vraag van de gemeenten. 2018 was een opstartjaar; in 2019 hadden we één fulltime stafmedewerker (1 fte); halverwege 2020 werd dat anderhalve fte; vanaf half 2021 werden dat 2 fte, wat zo bleef in 2022; op 1 maart 2023 kwam er een derde fte bij.

Samen met andere handhavers

Het handhaven gebeurt zelden alleen door de gemeente of de intergemeentelijke handhavingscel.

Lokale politie treedt vaak op bij:

- het ontvangen van meldingen;
- burenruzies;
- stakingsbevelen;
- verhoren.

Slechts in enkele politiezones is er een specialist wetgeving milieu en/of ruimtelijke ordening, die dan vaak deels ook andere taken opneemt. Meer en meer wordt er echter een beroep gedaan op onze gespecialiseerde handhavingscel.

Ook in gevaarlijke situaties wordt er samen ter plaatse gegaan. De intergemeentelijke handhavingscel doet dan een beroep op bijstand van de politie, als de sterke arm der wet.

Het parket van de procureur des Konings te Gent zorgt voor het opsporingsonderzoek. We wisselen informatie uit en maken herstellvorderingen. De procureur des Konings zorgt voor het verdere strafrechtelijke verloop. Er is geregeld overleg.

De Vlaamse Overheid, Departement Omgeving, afdeling Handhaving, treedt op in ruimtelijk kwetsbaar gebied en bij de meest risicovolle bedrijven.⁵⁶ Ook andere instellingen op gewestelijk niveau treden op, telkens binnen hun eigen prioriteiten en bevoegdheden (bv. Agentschap Natuur en Bos, OVAM, de Vlaamse Wooninspectie). De intergemeentelijke handhavingscel geeft de relevante meldingen door aan die overheden, en vice versa.

⁵ omgeving.vlaanderen.be/nl/inspectie-en-handhaving/handhavingsbeleid

⁶ In april 2024 publiceerde de Vlaamse Omgevingsinspectie haar omgevingshandhavingsplan 2024-2025

Op 23 mei 2024 vond het eerste netwerk Omgeving Oost-Vlaanderen plaats in het Provinciehuis De Leopoldkazerne, waarbij zowel de federale gerechtelijke politie Oost-Vlaanderen, Parket Oost-Vlaanderen, afdeling handhaving Oost-Vlaanderen, de handhavingscel van Veneco en andere regionale handhavingspartners aanwezig waren. Na deze eerste samenkomst blijven we deel uitmaken van de stuurgroep ter organisatie van dit netwerk.

2.4. VLAAMS HANDHAVINGSPLATFORM (VHP)

De digitalisering zet zich ook door voor handhaving. Middels het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving werd een Vlaams Handhavingsplatform opgericht, hetgeen tot doel heeft om alle informatie rond handhaving op een gecentraliseerde, uniforme, real-time en beveiligde manier ter beschikking te stellen aan alle betrokken autoriteiten en instanties.

Sinds 25 maart 2024 zijn wij als handhavers dan ook verplicht om processen-verbaal die worden opgemaakt in het kader van de wetgeving VCRO en DABM, digitaal op te laden op dit Vlaams Handhavingsplatform. Kennisgevingen van deze digitale documenten gebeuren vervolgens vanaf dit platform per E-box aan ondernemingen en particulieren die daarover beschikken, of per aangetekend schrijven indien dit niet het geval is.

In de toekomst is het de bedoeling om ook andere documenten (aanmaningen, verslagen van vaststelling, herstellvorderingen, enz.) te integreren in de werking van dit Vlaams Handhavingsplatform. De handhavingscel maakt deel uit van het kernteam VHP ter ondersteuning van deze digitale ontwikkelingen.

2.5. PILOOTPROJECT

Veneco ontving in 2023 subsidies van de Vlaamse overheid voor haar "Blauwgroen pilootproject handhaving – Handhaving als tool voor een klimaatrobuust landschap". De regionale handhavingscel voerde dat pilootproject uit tot juli 2024, samen met de gemeenten De Pinte, Destelbergen, Eeklo, Lievegem, Lochristi, Wachtebeke en Zelzate. We selecteerden handhavingdossiers ten voordele van biodiversiteit en tegen het verdrogen van onze ondergrond.⁷

In het pilootproject hanteerden we een vernieuwende aanpak. Het grote verschil zat in de proactieve aanpak:

- We controleerden ter plaatse de opgelegde voorwaarden van omgevingsvergunningen, zonder klachten van omwonenden af te wachten.
- We lieten op voorhand weten dat we zouden komen controleren. Dat zette aan om in orde te zijn.

We selecteerden aanvankelijk 181 dossiers en we deden 139 controles ter plaatse.

gemeente	aantal dossiers				geen vaststelling	controles ter plaatse	aanmaning	PV	conform of hersteld		nog lopend
	totaal	bemaling	verharding	beplanting					bemaling	andere	
De Pinte	36	16	11	9	20	24	7	3	8	2	8
Destelbergen	31	19	0	12	4	23	6	2	4	2	2
Eeklo	24	3	17	19	11	12	0	0	0	7	15
Lievegem	24	20	0	4	4	22	9	0	10	0	2
Lochristi	28	28	0	0	11	28	13	4	6	0	0
Wachtebeke	20	17	0	3	8	19	4	3	3	2	1
Zelzate	18	11	0	7	7	11	4	1	5	1	0
allen samen	181	114	28	54	65	139	43	13	36	14	28

Tabel 1: Cijfers uit het eindverslag van het pilootproject

⁷<https://omgeving.vlaanderen.be/nl/pilootprojecten-omgevingshandhaving>

Eind 2024 maakten we een eindverslag van dit pilootproject. Dat besluit:

"Het pilootproject is een succes. Niet alleen werden de doelstellingen gehaald, het pilootproject opende ook onverwachte opportuniteiten met efficiëntiewinsten die uitgerold worden over heel Vlaanderen (...)

Voorts is er één overduidelijke bevinding: zonder handhaving bereikt het vergunningsbeleid haar doel niet, minstens in de hier behandelde thema's van bemalingen, groenaanplant en ontharden. Zelfs mét het vooraf aankondigen van een controle waren de helft (!) van de locaties niet in orde met belangrijke aspecten voor het vergunningsbeleid.

Een volgend besluit is: systematisch, proactief handhaven zet op langere termijn aan tot meer sites die spontaan in orde zijn. Bijkomend onderzoek kan dit verfijnen en zo heel wat toekomstige handhavingsmiddelen besparen.

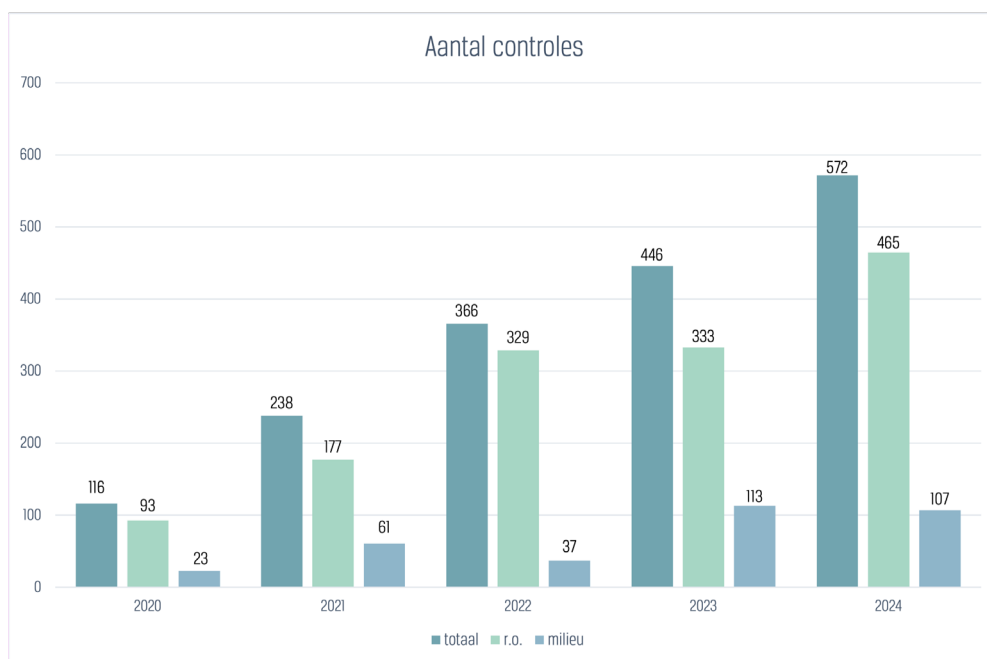
Nog beter is het om tegelijkertijd het deel van onze samenleving mee in te schakelen dat een belang heeft bij goed handhaven. Laten we hen de capaciteit geven om het gewenste handhaven toegankelijker te maken. Een eerste stap is met zulke belanghebbenden samen te ontdekken wat zij precies nodig hebben."

3. DOSSIERS

3.1. STATISTIEKEN

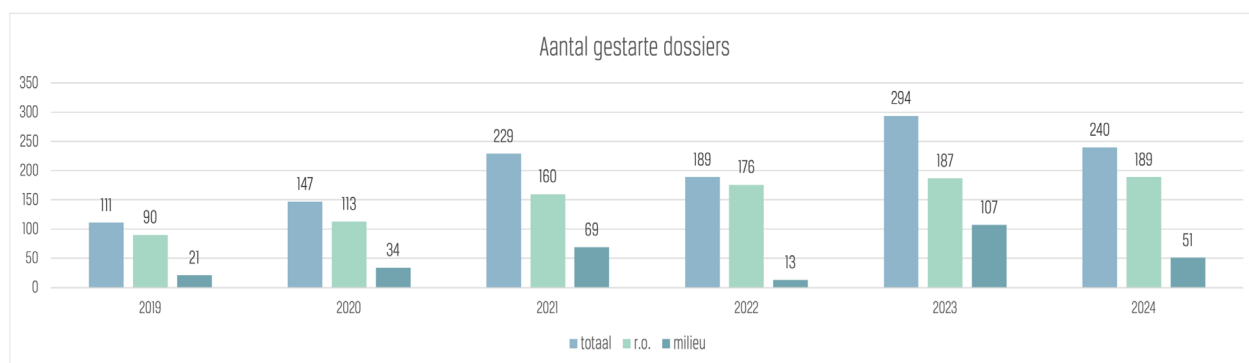
In 2024 voerden we in totaal 572 controles uit, waarvan:

- 465 met betrekking tot wetgeving ruimtelijke ordening, wat een stijging is van bijna 40% tegenover 2023.
- 107 met betrekking tot wetgeving milieu, wat een vergelijkbaar aantal is als in 2023.

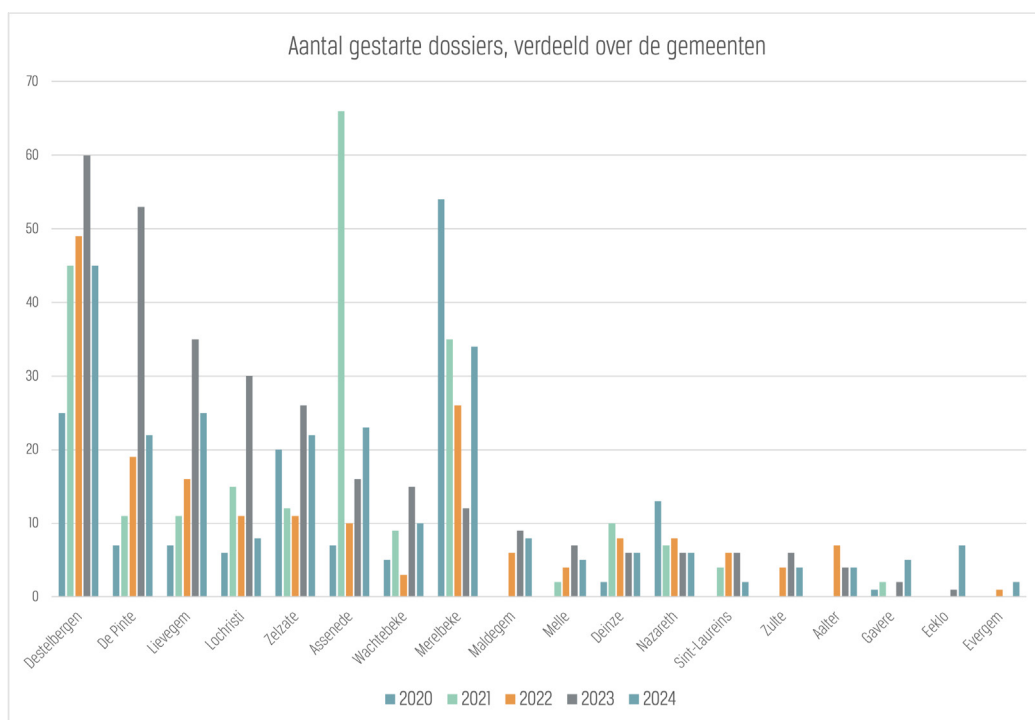
Grafiek 2: Het aantal controles dat de intergemeentelijke handhavingscel van Veneco elk jaar uitvoerde voor stedenbouwkundige schendingen (r.o.) en milieumisdrijven. De eerste staven geven de som van beiden weer.

In het aantal nieuwe dossiers zien we een stabilisering van de hoeveelheid werk in het handhaven van de ruimtelijke ordening, en daling in de milieudossiers door het beëindigen van het pilootproject. Dat ziet u in onderstaande grafiek.

Grafiek 3: Het aantal nieuwe dossiers dat de intergemeentelijke handhavingscel van Veneco elk jaar ontving voor stedenbouwkundige misdrijven (r.o.) en milieumisdrijven. De eerste staven geven de som van beiden weer. In 2024 startten we 240 nieuwe dossiers: de som van 189 dossiers over r.o. en 51 over milieu.

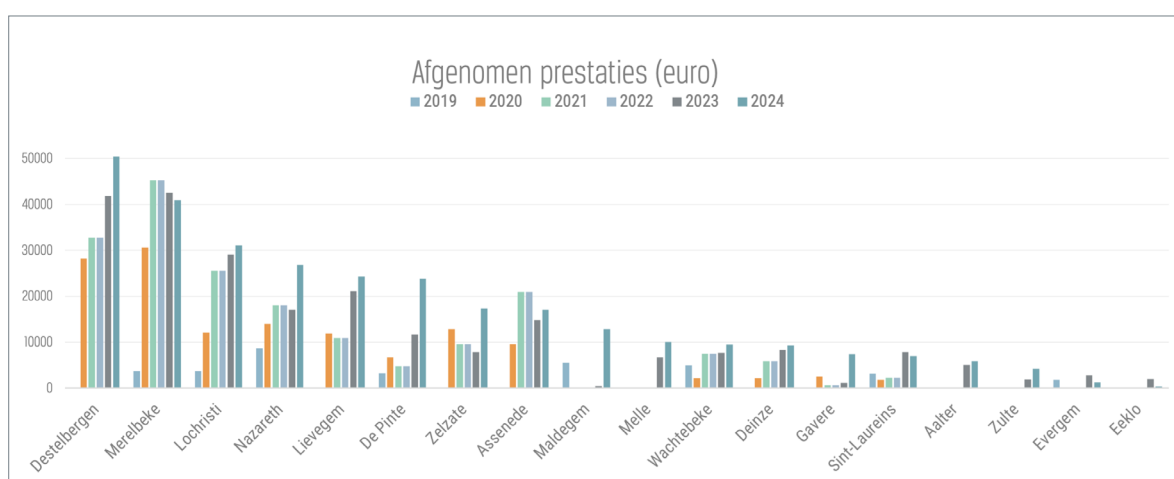
De grafiek hieronder geeft een beeld van de verdeling van het aantal gestarte dossiers over de gemeenten in de loop van de jaren.

Grafiek 4: Het aantal handhavingssdossiers dat elke gemeente doorgaf aan de intergemeentelijke handhavingscel in de loop der jaren. Ook hier zie je in 2024 duidelijk de invloed van het gesubsidieerde pilootproject bij de gemeenten die het meeste dossiers doorgaven (Destelbergen, De Pinte, Lievegem, Lochristi, Zelzate en Wachtebeke). De piek voor Assenede in 2021 waren rioleringsdossiers.

Onderstaande grafiek toont de verdeling van onze prestaties over de gemeenten. Een gemeente als Destelbergen zet sterk in op handhaven en laat dit grotendeels over aan Veneco, zodat de eigen administratie zich kan concentreren op andere taken, zoals het verlenen van omgevingsvergunningen.

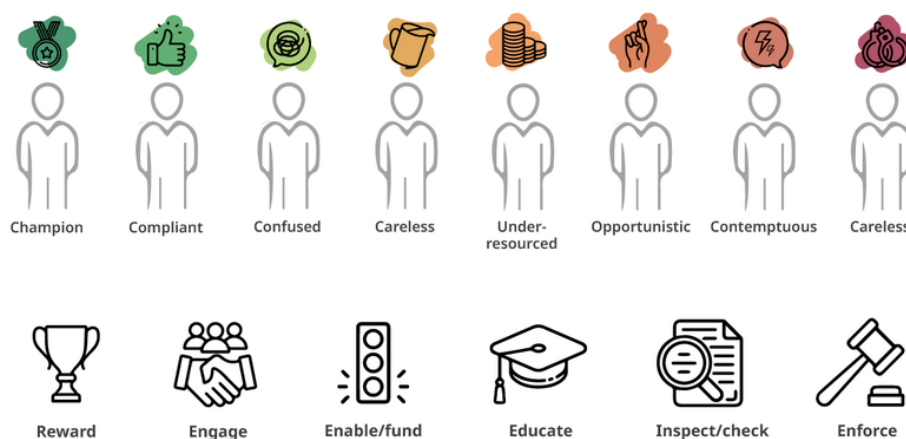
Gemeenten die minder een beroep doen op Veneco hebben soms zelf een handhavingsambtenaar in dienst (Eeklo), of konden een beroep doen op een gespecialiseerde politie-ambtenaar (Aalter, Evergem, Maldegem) waarbij Veneco dan bijvoorbeeld voornamelijk instaat voor de opmaak van gespecialiseerde herstellvorderingen.

Grafiek 5: Het budget dat elke gemeente per jaar besteedde aan Veneco voor het handhaven sinds de start in 2018 (bouw- en milieumisdrijven samen).

Succes van de handhavingsinstrumenten

We gebruiken verschillende instrumenten om aan te zetten tot herstel. Soms volstaat aanmanen, soms volgt na het aanmanen een proces-verbaal, enz. Het succes van de handhavingsmiddelen blijft sterk afhankelijk van het gedrag van de schender. De Europese Commissie onderscheidt acht soorten gedrag, die elk een specifieke aanpak vergen.

Source: Adapted from European Commission

Figuur: soorten gedrag en de beste aanpak bij het handhaven.

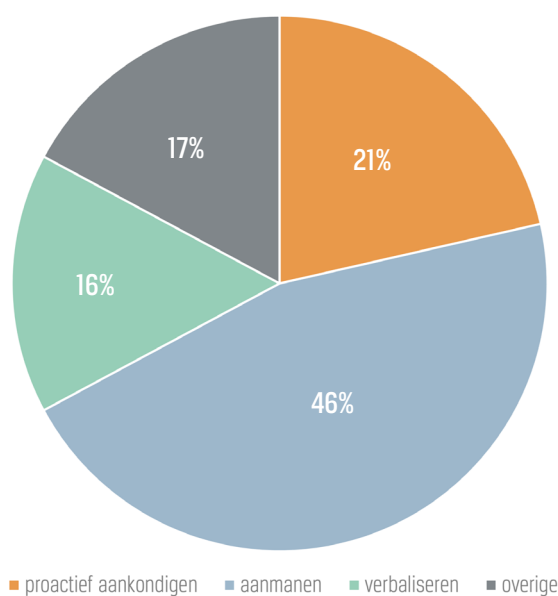
In praktijk komen de onwetenden en opportunisten het meest voor. Een typisch handhavingstraject gebruikt dan de volgende instrumenten:

- plaats bezoeken;
- inlichten;
- aanmanen;
- proces-verbaal opstellen;
- herstellvordering;
- dwangsom innen tot er is hersteld.

Daarbij worden de laatste stappen enkel gezet als de vorige niet leiden tot 'spontaan' herstel.

Bekijken we de dossiers waarin het handhaven tot een oplossing leidde, dan geeft onderstaande grafiek het aandeel weer van elk instrument dat als laatste werd gebruikt in ons handhavingstraject.

Succes van de handhavingsinstrumenten

Grafiek 6: Het aandeel van het instrument dat we als laatste gebruikten in de opgeloste dossiers.

De volgende instrumenten leidden het meest tot herstel:

- proactief aankondigen (21%)
- aanmanen (46%);
- verbaliseren (16%);
- overige (17%, voor de som van raad geven, herstel vorderen, minnelijk schikken, staking bevelen, bestuurlijke maatregelen opleggen en innen van dwangsommen).

Het aandeel van de instrumenten is vergelijkbaar met de vorige jaren.

Het is tevens de verdienste van de politiediensten dat dossiers hersteld worden na het verbaliseren en vóór het vorderen van herstel. In die fase verhoren zij immers de betrokkenen, wat mee aanzet tot herstel. Ook het Openbaar Ministerie heeft hieraan verdienste.

Bovenstaande cijfers zijn hoopvol, aangezien de genoemde instrumenten ook in volgorde staan van hoeveel werk zij de overheid kosten (aanmaning = minste werk). Uitzondering is het stakingsbevel, dat minder werk kost dan een herstellvordering. Het leidde slechts af en toe tot herstel, zonder dat bijkomende instrumenten nodig waren. Toch blijft het stakingsbevel nuttig. Het heeft immers bijkomende voordelen:

- Het behoedt de schender voor hogere herstelkosten.
- Het handhaven is zichtbaar voor de omgeving: wederrechtelijke handeling wordt niet voortgezet.

Kosten van het handhaven

Hoeveel middelen er nodig zijn in een concreet dossier, hangt sterk af van hoe spontaan de schender meewerkt:

- In een beperkt aantal van de dossiers wordt minder dan één uur werk verricht. Soms volstaat één telefoontje.
- De helft van de dossiers kost minder dan vier uur werk. Heel wat mensen werken mee en brengen hun eigendom zonder meer in orde na hiertoe te zijn aangemaand.
- Nog een kwart van de dossiers kost tussen vier uur en acht uur werk.
- Het overige kwart van de dossiers neemt meer acht uur werk in beslag.

Een belangrijke nieuwigheid betreft de inkomsten uit handhaving die ten goede komen aan de gemeenten. Vroeger dienden inkomsten uit bv. minnelijke schikkingen te worden doorgestort naar het Grondfonds (nadien BRV-fonds), waarna deze geacht werden aangewend door Vlaanderen ter bevordering van handhavingstaken.

Artikel 73 van het Kaderdecreet Handhaving zorgt ervoor dat inkomsten die verkregen worden uit handhaving van regelgeving inzake DABM en VCRO toekomen aan de overheid namens wie ze worden geïnd en zijn voorbestemd voor de financiering van handhavingsoopdrachten of acties ter ondersteuning van het door de geschonden regelgeving beschermde algemeen belang. Dit betreffen zowel inkomsten minnelijke schikkingen, dwangsommen na bestuurlijke maatregelen en dwangsommen na gerechtelijke procedures.

3.2. VOORBEELDEN ⁸

We beginnen met een voorbeeld waarbij er een spontaan herstel kwam door betrokkenen. Het volstond om een plaatsbezoek te organiseren, betrokkenen aan te manen en hen tijd te verschaffen om tot herstel over te gaan.

Foto's: verhardingen en een aanbouw aan de woning in de bouwvrije strook (foto links) werden verwijderd na aanmaning (foto rechts), dankzij onze tussenkomst.

⁸ Deze voorbeelden zijn gebaseerd op concrete dossiers. Ze werden echter aangepast om de privacy te waarborgen, de leesbaarheid te verhogen, en om de lezer een idee te geven over hoe de intergemeentelijk handhavingscel werkt, ook in andere, soortgelijke dossiers.

Een ander voorbeeld betreft het stapelen van materialen, voertuigen en het plaatsen van een wederrechtelijke constructie in agrarisch gebied. Ondanks een voorafgaande aanmaningstermijn werd het terrein niet binnen aanmaningstermijn vrijgemaakt, waardoor er proces-verbaal werd opgesteld. Pas na opmaak proces-verbaal werd het terrein terug vrijgemaakt van constructies en gestalde materialen / voertuigen.

Foto's: Constructie met aanzienlijke hoeveelheid gestalde materialen – ook voertuigen (foto links) werden pas verwijderd na opmaak proces-verbaal (foto rechts).

Een derde voorbeeld betreft een site die pas na opmaak herstellvordering werd vrijgemaakt en reeds eerder voorkwam in het jaarverslag. Op recente luchtfoto is thans de impact van het handhavend optreden heel duidelijk geworden en de natuur profiteert van het herstel.

Foto's: Alle aanwezige verharding met daarop gestalde voertuigen (foto links) werd verwijderd (foto rechts). Hetgeen de natuur duidelijk ten goede komt.

Als laatste voorbeeld een onvergunde reliëfwijziging, waarbij een opslagplaats voor grond van andere werven werd gecreëerd door betrokkene in agrarisch gebied, ter plaatse ook zeefactiviteiten plaatsvonden en dit hinder veroorzaakte.

Foto's: Reliëfwijziging en zeefactiviteiten in agrarisch gebied (foto links) werd verwijderd (foto rechts).

4. AANBEVELINGEN

De intergemeentelijke handhavingscel heeft twee grote voordelen voor gemeenten:

1. Ze is erg gespecialiseerd. Onze stafmedewerkers handhaving spitsen zich volledig toe op het aanpakken van omgevingsmisdrijven, terwijl gemeente- en politie-ambtenaren nog heel wat andere taken verrichten.
2. Ze heeft een ander gezicht dan de gemeente, wat helpt om schenders te overtuigen en melders gerust te stellen.

We stellen vast dat het handhaven in heel wat gemeenten ondertussen vlotter loopt dan voor de opstart van de handhavingscel in 2018. Meldingen worden ernstig genomen en gemeenten vinden een zekere werkwijze in het selecteren van welke dossiers zij doorgeven aan Veneco. Dat kan geformaliseerd worden in een handhavingsplan, zoals in 2024 door de gemeente Gavere.

Volgende twee aanbevelingen worden meegegeven met het oog op het efficiënt en effectief blijven behandelen van omgevingsmisdrijven:

A. Voorzie een budget om misdrijven te voorkomen.

Het handhaven is niet gratis. En toch zijn er heel wat dossiers waarin het misdrijf zich liet voorspellen: een geweigerde omgevingsvergunning, opgelegde voorwaarden, zichtbare gelijkaardige misdrijven in de omgeving. Het verdient de aanbeveling om een deel van het budget te besteden aan het controleren van die gevallen, nog voor er klachten worden ontvangen. Door het voorkomen van misdrijven worden middelen bespaard voor zowel de gemeenten als handhavingspartners.

B. Werk volgens een formeel vastgesteld omgevingshandhavingsbeleid

Ondanks de aanwezigheid van een intergemeentelijk prioriteitenkader van Veneco, is het aangewezen dat een handhavende gemeente beschikt over een eigen lokaal handhavingsbeleid waarin de lokale prioriteiten worden vastgelegd. Dit zorgt niet alleen voor een duidelijk kader voor de omgevingsambtenaren en lokale mandatarissen, maar weet ook de burger wat wel en wat niet van de gemeente kan verwacht worden op het vlak van handhaving. Het beschikken over een omgevingshandhavingsbeleid zorgt er ook voor dat dossiers niet zonder meer worden geseponeerd door andere betrokken instanties, zoals parket en beboetingsentiteit.

5. BLIK OP DE TOEKOMST

In 2025 zijn diverse uitdagingen aanwezig voor de handhavingscel:

- Net zoals in 2024 zullen we gemeenten ondersteunen bij het uitwerken of aanpassen van een gemeentelijk handhavingsplan. Ook de nieuwe besturen, die hier nog niet mee bekend zijn, zullen we op weg zetten met raad en daad.
- In 2025 organiseren we opnieuw een Regionaal Handhavingsoverleg met diverse topics betreffende omgevingshandhaving.
- In 2025 wordt onderzocht welke meerwaarde artificiële intelligentie kan betekenen voor het efficiënt handhaven.

Met een blik op de toekomst bouwt de intergemeentelijke handhavingscel mee aan een betrouwbare en efficiënte overheid.